

**PROGRAMACIÓN DA ÁREA DE
VALORES ÉTICOS
EN SECUNDARIA**

CURSO 2022/2023

Profesora:

Silviana Cobas Iglesias

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN
2. COMPETENCIAS CLAVE
3. OBXECTIVOS
4. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
5. METODOLOXÍA
 - 5.1.Prácticas metodolóxicas
 - 5.2.Recursos e materiais didácticos
6. PLAN DE REFORZO ESPECÍFICO
7. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE
8. AVALIACIÓN
 - 8.1.Dos procesos de aprendizaxe
 - 8.1.1.Procedementos de avaliación
 - 8.1.2.Instrumentos de avaliación (ponderación)
 - 8.1.3.Medidas de recuperación e reforzo
 - 8.1.4.Avaliación extraordinaria
 - 8.1.5.Recuperación de pendentos
 - 8.2.Do proceso de ensino (Programación Didáctica e metodoloxía)
9. ELEMENTOS TRANSVERSAIS
10. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES

1. INTRODUCCIÓN:

1.1.Contexto

Esta Programación Didáctica da materia de Valores Éticos contextualízase no curso 2022-2023 (3 cursos despois da situación de confinamento imposta pola Covid-19) e diríxese aos grupos de 2º ESO e 4º ESO do IES Ramón Caamaño de Muxía, (A Coruña).

O alumnado co que se implementará esta programación procede dun medio rural (das parroquias pertencentes ó concello de Muxía) e dun medio mariñeiro (os habitantes da propia vila de Muxía). Muxía ubícase na comarca fisterrá, e conta con pouco máis de 5000 habitantes entre a vila e as 14 parroquias. O IES conta este ano con alumnos e alumnas chegados de 2 centros de estudo de Primaria: o CEIP dos Muíños e o CEIP Eduardo Noya de Vilarmide. O nivel socio cultural das familias é un nivel medio-baixo.

O centro dispón de dous corpos de edificio con tres cada un plantas: na planta baixa áchanse os despachos da dirección, a biblioteca, a conserxería, a sala de profesores, a aula de Plástica e a cafetería; as demais aulas (incluída a sala de informática, a aula de Música, o taller e o laboratorio) están no primeiro andar e os departamentos didácticos no segundo. Todas as aulas están dotadas de ordenadores e pantallas dixitais. Este curso académico 22/23 conta coa novidade da implementación das Aulas Materia. Todas estas aulas materias están dotadas de ordenadores e pantallas dixitais. O centro dispón de ascensor.

1.2.Valores Éticos en Secundaria

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global. O currículo da materia está estruturado en seis bloques temáticos con enfoques, perspectivas e niveis de fondura diferente. Son os seguintes: A dignidade da persoa. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais. A reflexión ética. A xustiza e a política. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía. Debido o distinto desenvolvemento cognitivo do alumnado nesta etapa os alumnos e as alumnas de primeiro de ESO traballan o referido á personalidade e á súa constitución, a ineludibilidade dos problemas morais e a introdución á reflexión ética e política. En terceiro de ESO, curso final do ciclo, os temas atinxen á configuración da vida social e política, pondo como criterio ético básico dunha sociedade xusta o respecto á DUDH e os valores que a conforman, e vendo que tanto a Constitución Española como o Estatuto de Autonomía de Galicia se axustan a este criterio e o enriquecen.

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta

indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter.. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

2. COMPETENCIAS CLAVE TRABALLADAS:

Para os efectos desta programación, as competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
- c) Competencia dixital (CD).
- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o nonestancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles

permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

3. OBXECTIVOS:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, e contribuír así á súa conservación e mellora.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona .

4. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

2ºESO

Valores éticos. 2º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
Bloque 1. A dignidade da persoa		
▪ B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía.	▪ B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	▪ VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.
▪ B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma.	▪ B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da vida moral.	▪ VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais. ▪ VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.
▪ B1.3. Noción aristotélica da virtude: relación cos actos, os hábitos e o carácter. Virtudes éticas.	▪ B1.3. Entender a relación entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	▪ VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter. ▪ VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais		

Valores éticos. 2º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
▪ B2.1. Diferenzas entre ética e dereito. ▪ B2.2. Posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e os que regulan a vida pública.	▪ B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.	▪ VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática. ▪ VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.
Bloque 3. A reflexión ética		
▪ B3.1. Diferenza entre ética e moral. ▪ B3.2. Reflexión ética como guía racional de conduta.	▪ B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas, e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de xeito racional a conduta do ser humano á súa plena realización.	▪ VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade. ▪ VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.
▪ B3.3. Estrutura moral da persoa. ▪ B3.4. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Kohlberg. Paso da heteronomía á autonomía moral.	▪ B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento.	▪ VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta. ▪ VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Kohlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.
▪ B3.5. A liberdade como raíz da estrutura moral da persoa.	▪ B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa, e apreciar o papel da intelixencia e da vontade como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	▪ VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.
▪ B3.6. Características distintivas dos valores éticos. ▪ B3.7. Valores éticos e dignidade humana.	▪ B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	▪ VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria. ▪ VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.
▪ B3.8. Normas. Especificidade das normas éticas. ▪ B3.9. Relativismo moral dos sofistas. ▪ B3.10. Intelectualismo moral en Sócrates e Platón. ▪ B3.11. Relativismo	▪ B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate ético que existiu entre Sócrates e os sofistas.	▪ VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc. ▪ VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas. ▪ VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto.

Valores éticos. 2º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
moral fronte a obxectivismo moral.		▪ VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.
▪ B3.12. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedementais. ▪ B3.13. A ética de Epicuro como ética de fins.	▪ B3.6. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro.	▪ VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas. ▪ VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins. ▪ VEB3.6.3. Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.
▪ B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. ▪ B3.15. O ben supremo da persoa en Aristóteles e as tres tendencias da alma.	▪ B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais.	▪ VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións. ▪ VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa. ▪ VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.
▪ B3.16. O utilitarismo como ética de fins: principio de utilidade; concepto de pracer; compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal; localización do valor moral nas consecuencias da acción.	▪ B3.8. Comprender os elementos máis significativos da ética utilitarista e a súa relación co hedonismo de Epicuro, clasificándoa como unha ética de fins e elaborando argumentos que apoiem a súa valoración persoal arredor desta formulación ética.	▪ VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras. ▪ VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins. ▪ VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.
Bloque 4. A xustiza e a política		
▪ B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico. ▪ B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos.	▪ B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles.	▪ VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza. ▪ VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.
▪ B4.3. A política de Aristóteles. ▪ B4.4. Concepto aristotélico de	▪ B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, e entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben	▪ VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.

Valores éticos. 2º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade.	común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo.	▪ VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.
Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos		
▪ B5.1. Relacións entre ética e dereito.	▪ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións.	▪ VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía		
▪ B6.1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. ▪ B6.2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica.	▪ B6.1. Recoñecer a importancia da dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos, coa finalidade de orientar a súa actividade consonte os valores defendidos pola DUDH.	▪ VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.). ▪ VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo. ▪ VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.
▪ B6.3. Problemas da tecnodependencia.	▪ B6.2. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que conduce.	▪ VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización.
▪ B6.4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía.	▪ B6.3. Utilizar os valores éticos contidos na DUDH no campo científico e tecnolóxico, coa finalidade de evitar a súa aplicación inadecuada e solucionar os dilemas morais que ás veces se presentan, nomeadamente no terreo da medicina e a biotecnoloxía.	▪ VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais. ▪ VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas.

Valores éticos. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
Bloque 1. A dignidade da persoa		
▪ B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH. ▪ B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade. ▪ B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	▪ B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.	▪ VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.
		▪ VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.
		▪ VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais		
▪ B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.	▪ B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	▪ VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.
		▪ VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.
		▪ VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresalientes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.
▪ B2.2. Fenómeno da socialización global. ▪ B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais. ▪ B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.	▪ B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.	▪ VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.
		▪ VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.
		▪ VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.
		▪ VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.
Bloque 3. A reflexión ética		

Valores éticos. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
▪ B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH. ▪ B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.	▪ B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfrenta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.	▪ VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.
		▪ VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).
▪ B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.	▪ B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle impoñen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.	▪ VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.
▪ B3.4. Éticas formais e éticas materiais. ▪ B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.	▪ B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.	▪ VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.
		▪ VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.
		▪ VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.
▪ B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.	▪ B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas.	▪ VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.
		▪ VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.
Bloque 4. A xustiza e a política		
▪ B4.1. Democracia e xustiza. ▪ B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.	▪ B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.	▪ VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).

Valores éticos. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
▪ B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos. ▪ B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos.	▪ B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.	▪ VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.). ▪ VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).
Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)		
▪ B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. ▪ B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	▪ B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas.	▪ VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia. ▪ VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.
▪ B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.	▪ B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.	▪ VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón). ▪ VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.
▪ B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. ▪ B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. ▪ B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.	▪ B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.	▪ VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar. ▪ VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).

Valores éticos. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
		▪ VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.
▪ B5.7. Dereito á seguridade e a paz. ▪ B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia. ▪ B5.9. Ameazas á paz.	▪ B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.	▪ VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).
		▪ VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.
		▪ VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).
▪ B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española. ▪ B5.11. Misións das Forzas Armadas. ▪ B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución.	▪ B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e as aplicación da forza e do poder.	▪ VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).
		▪ VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.
		▪ VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e víxian o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía.		
▪ B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.	▪ B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.	▪ VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.

Valores éticos. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.	B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.	VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.

5. METODOLOXÍA

5.1.Prácticas metodolóxicas

A metodoloxía aplicada considera ao estudante o protagonista directo da súa propia aprendizaxe, mentres sitúa ao docente nun segundo plano para que o alumnado consiga máis autonomía asumindo de forma consciente e reflexiva o exercicio da aprendizaxe en liberdade. O profesor/a debe orientar e axudar ao alumno/a e é moi importante desenvolver o proceso de ensino sempre que sexa posible a partires de aprendizaxes que estean baseados na experiencia, pois esta forma de proceder permitirá ao alumnado coñecer e interiorizar os contidos de forma comprensiva e significativa. A metodoloxía didáctica neste etapa será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes. Con esta finalidade e atentando a adquisición dos estándares de aprendizaxe requeridos, os materiais os recursos curriculares empregados serán variados: explicacións por parte do profesor, recollida de información sobre os principais temas, consultas en libros de texto e libros de lectura, videos, películas, páxinas webs, exercicios e esquemas , xogos on line...etc. Debido a escasa carga lectiva da materia non se considera necesario colocar un libro de texto.

5.2.Materiais e recursos didácticos

Tendo en conta que o alumnado é o centro de toda aprendizaxe, nesta materia será máis que nunca o alumno/a quen determine as temáticas sobre as que se traballará o exercicio do espírito crítico e a reflexión. Así comezaremos o ano por unha choiva de ideas anónimas sobre os intereses e necesidades do alumnado, e tentaremos responder a todas elas dentro da aula no discorrer das sesión, ben sexa a través de obradoiros, de debates, de visionados, ou de charlas.

Alén disto, na medida do posible traballarase con materias audiovisuais que poidan resultar atractivos e motivadores para o alumnado, algún dos cales se mencionan aquí:

→ Libros

Unha serie de libros servirán de referencia para as clases e poderán ser empregados dentro e fóra da aula, tanto de forma íntegra como por fragmentos. Velaquí algún exemplos:

El chico que quería convertirse en ser humano, J. Riel.

O diario violeta de Carlota, Gemma Lienas.

Armán e a fábrica podre, Llord e Macip.

O neno do pixama a raías, John Boyne.

Sempre Hausa, Xoán Babarro.

Ética para Amador, Fernando Savater.

Rosas blancas para Claudia, Carlos Puerto

El chico que quería convertirse en ser humano, J. Riel

Las furias, Sierra i Fabra.

Los caminos de la felicidad, G. Trespaderne

26 cuentos para pensar, Jorge Bucay

etc.

→ **Cine:**

Nalgunhas ocasións recorreremos a fragmentos de películas ou curtas para traballar determinados contidos. A continuación enuméranse algúns dos posibles filmes cos que se traballará, se ben o discorrer do curso pode suscitar a necesidade de traballar outros que non aparezan aquí enumerados.

A selva esmeralda (1985), de John Boorman.

As mulleres de verdade teñen curvas (2003), de Patricia Cardoso.

A espalda do mundo(2000), de Javier Corcuera.

Quero ser como Beckham (2002), de G.Ghadha.

A vendedora de rosas (1998), de Víctor Gaviria.

O neno do pixama de raias (2008), de Mark Herman.

Billy Elliot (2000), de Stephen Daldry.

Buscando a Dory, de Andrew Stanton (2016)

El Bola, de Acheró Mañas

Campeones, de Javier Fesser (2018)

La bicicleta verde, de Haifaa al-Mansour (2012)

La famille Bélier, de Éric Lartigau (2014)

Juego de honor, de Thomas Carter (2005)

Atypical (serie televisiva), de Jennifer Jason Leigh (2017)

etc.

→ **Música**

Puede ser, de Amaia Montero,

E un sinfín de cancións máis

→ Páxinas webs:

Experiencias y recursos para una ciudadanía mundial <http://www.kaidara.org/> Proyecto educa <http://proyectoeduca.weebly.com/>

55 cortometrajes para educar en valores

<http://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/familias-2/cortometrajes-educar-envalores/16455.html> Unicef.

Trabajo infantil.

<https://www.youtube.com/watch?v=c1hefuU9sU&list=PLZZhrAvpeeRyWGaOK8BovJw7hTQUtr3dj&index=5>

Educación / Oxfam Intermon. <http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion> Kaidara.

→ Xogos en liña:

Manos unidas: Un juego peligroso. <http://www.unjuegopeligroso.org/>

UNICEF Buscando asilo http://www.enredate.org/cas/juegos/buscando_asilo

6. PLAN DE REFORZO ESPECÍFICO

A situación repentina de ensinanza telemática que xurdiu fai 3 cursos acarrexou consigo numerosas dificultades para cumprir coas programacións didácticas e impartir o currículo tal e como se concibira ao inicio do curso. Con todo, no eido dos Valores Éticos non nos atopamos con dificultades relativas á cantidade ou á calidade dos coñecementos transmitidos, pois trátase dunha materia que cun programa totalmente flexible e aberto a calquera alumno, tivese tido antes ou non un achegamento a esta materia. Poren, aféctannos outras pegadas da pandemia, se cadra máis fondas aínda: os estragos que se produciron a nivel psicolóxico na sociedade, no noso alumnado.

Dito isto, máis que reforzar calquera aprendizaxe, dende Valores Éticos consideramos que este curso, por segunda vez consecutiva, é un momento idóneo para educar en valores: conseguir que o alumnado tome consciencia da grande importancia dos seus actos (para si mesmos e para o resto da humanidade), dotalos da capacidade de poñerse no lugar do outro, saber darlles ás relacións interpersoais toda a importancia que se merecen...

Así pois, nesta materia o único que poderíamos encadrar nun denominado Plan de Reforzo é o espazo da **Aula Virtual**, que servirá de apoio ás clases cando algún alumno ou alumna non poida asistir.

7. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Unha das prácticas metodolóxicas constantes será a **atención individualizada** de cada alumno, co fin de adaptar o ritmo das clases ás necesidades dos alumnos e alumnas e co fin de detectar as dificultades que poidan xurdir. Trátase dunha materia na que a participación do alumnado é o pilar principal do transcorrer das sesións, polo que a docente estará atenta a que todos e todas participen e se sintan cómodos cando o fagan.

8. AVALIACIÓN

8.1. Dos procesos de aprendizaxe

8.1.1. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

Levarase a cabo unha **avaliación continua**. Para obter unha cualificación favorable o alumno debe:

- a) Mostrar actitudes de esforzo, perseveranza e responsabilidade na aprendizaxe e a realización de tarefas e actividades individuais e de grupo.
- b) Mostrar actitudes de respecto, cooperación, empatía e interese cara a todas as persoas.
- c) Expresar as súas opinións, valoracións e sentimentos de forma asertiva e respectuosa.
- d) Expresarse con claridade e esforzarse por facerse entender.
- e) Utilizar adecuadamente as novas tecnoloxías e buscar información en internet sobre as actividades encomendadas.
- f) Recoñecer a importancia de desenvolver valores éticos que contribúan a unha convivencia pacífica e que amplíen as posibilidades de elección das persoas.
- g) Ser consciente das consecuencias que leva consigo a ausencia de principios e valores éticos na sociedade actual.

8.1.2.- INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN (PONDERACIÓN)

Ademais dos criterios que se acaban de citar, en cada unidade aparecen sinalados os estándares de aprendizaxe necesarios para poder cualificar o traballo do alumnado. A dita cualificación realizarase como segue:

→ **60%: Traballo diario:** intervencións na aula (calidade das mesmas, non só cantidade), participación en debates, participación en talleres, mostras de interese e colaboración (suxerencias de temáticas a tratar, axuda a compañeiros que o precisen...), cuestionarios sobre temas tratados, etc. Os instrumentos empregados para cuantificar o traballo diario será a **observación directa, listas de control e/ou rúbricas**. En principio, non se contempla a realización de exames pero queda suxeito ao criterio do profesor; de habelos, a sumas destas probas ponderarían o 60%.

→ **40%: Traballo oral ou escrito de indagación e/ou reflexión, presentacións, carteis, campañas de prevención, curtametraxes, etc.** sobre un dos contidos traballados no trimestre. Serán avaliados mediante unha rúbrica da que dispondrán previamente.

→ **Admitiranse a realización de traballos voluntarios a maiores dos propostos en clase (1 por trimestre). Estes últimos poderán subir a nota trimestral ata 0,5pts.**

A cualificación final por trimestre virá dada pola suma da observación e traballos feitos.

A cualificación final do alumno/a será a nota media entre as cualificacións de cada trimestre. A nota mínima para aprobar a materia é de 5.

8.1.3.-MEDIDAS DE RECUPERACIÓN E REFORZO

A recuperación das avaliacións parciais durante o curso consistirá na repetición e entrega dos

traballos e actividades non realizados ou cualificados negativamente.

8.1.4.- AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA e RECUPERACIÓN DE PENDENTES

O alumnado que non poida superar a materia durante o curso, terá dereito a unha convocatoria extraordinaria en xuño. Neste caso, para poder aprobar debe presentar aqueles traballos e tarefas que non realizou durante o curso, as cales suporán o 100% da nota.

8.1.5.- RECUPERACIÓN DE PENDENTES Recuperación de pendentes

Coa finalidade de facilitarlle ao alumno a recuperación desta materia e tendo en conta os criterios de cualificación propostos para todo o alumnado, o alumno deberá realizar aquelas tarefas que figuran como traballos a realizar individualmente e que non realizou no seu momento. O alumnado coa materia pendente é convocado a unha reunión a principios de outubro para fornecerlle a guía dos traballos que debe entregar:

- Realización de exercicios sobre as distintas unidades mediante uso de medios e plataformas dixitais.
- Elaboración dun traballo de reflexión sobre un dos temas tratados.

O alumno/a recibirá unha ou dúas cualificacións totais durante o curso: unha en xaneiro e/ou outra en abril podendo repetir os traballos mal realizados. Se durante o curso obtén unha cualificación inferior a 5, en xuño deberá entregar aqueles traballos e tarefas que non realizaron no seu momento.

8.2.- AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO (PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA E METODOLOXÍA)

A docente realizará un cuestionario (a poder ser, un por trimestre) no que o alumnado poderá avaliar as prácticas metodolóxicas implantadas na aula. A máis disto, interesará a miúdo por como se sente o alumnado ao tratar aqueles temas propios da materia que poden afectar a sensibilidade dos discentes. Por último, ao remate de cada trimestre a profesora revisará a programación considerando aqueles axustes que sexa preciso facer.

9. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

A materia de Valores Éticos pretende educar para a convivencia no pluralismo. Preténdese tamén o desenvolvemento de actitudes de respecto cara aos demais, fomentar a valoración doutras culturas, exercitar o civismo e a democracia na aula. Fomenta a educación para a Paz: traballarase a tolerancia, a non violencia e a cooperación. O alumno formarase para a solución dialogada dos conflitos no ámbito escolar. Fomenta a educación non sexista: fomentarase a análise crítica da realidade e corrixir prexuízos sexistas e as súas manifestacións na linguaxe, publicidade, etc. Polo que respecta á educación ambiental, entre os seus obxectivos está o sensibilizar ao alumnado sobre a destrución do medio ambiente e a necesidade de aportar solucións. Preténdese que o alumnado teña respecto e responsabilidade cara ao medio ambiente.

10.- ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES

Este ano tentaremos realizar as actividades seguintes:

- Obradoiros de temática relacionado coa materia
- Entrevistas a persoas de interese para a materia
- Grabación de curtametraxes, campañas de prevención, vídeos, clips, etc no centro ou pola contorna.

Muxía, a 19 de setembro de 2022

Asinado:

Silvana Cobas Iglesias